

I Forlaget Vandkunstens serie STORE FORTÆLLERE
I LOMMEFORMAT:

H.C. Andersen, SKÆVE SKRIFTER

Ingeborg Bachmann, SIMULTAN

Lydia Davis, KAKERLAKKER OM EFTERÅRET

Vladimir Nabokov, TIMER I LITTERATUR

Joseph Roth, KONG SALOMONS TEMPEL I BERLIN

Joseph Roth, LEVIATHAN

Annie Saumont, EN DUFT AF LAVENDEL

H.C. ANDERSEN

Skæve skrifter

Udvalgt og med efterskrift af
Finn Hauberg Mortensen

FORLAGET
VANDKUNSTEN

INDHOLD

ALMANAK

9 *September 1833*

DAGBØGER

10 1825
Mandag [19. December]
Tirsdag [20. December]
Onsdag [21. December]

14 1844
Juni

EVENTYR

16 Dödningen, 1830
45 Fyrtøiet, 1835
55 Lille Claus og Store Claus, 1835
70 Den lille Idas Blomster, 1835
80 Prindsessen paa Ærten, 1835
82 Den lille Havfrue, 1837
111 Keiserens nye Klæder, 1837
116 Den standhaftige Tinsoldat, 1838
122 Rosen-Alfen, 1842
128 Nattergalen, 1844
141 Den grimme Ælling, 1844
153 Grantræet, 1845
164 De røde Skoe, 1845

- 172 Hyrdinden og Skorsteensfeieren, 1845
 178 Springfyrerne, 1845
 181 Sneedronningen, 1845
 221 Skyggen, 1847
 237 Historien om en Moder, 1848
 244 Flipperne, 1848
 248 Vanddraaben, 1848
 250 Hjertesorg, 1853
 252 Nissen hos Spekhøkeren, 1853
 257 Om Aartusinder, 1853
 259 Klods-Hans, 1855
 264 »Hun duede ikke«, 1855
 273 To Jomfruer, 1855
 275 Pen og Blækhuus, 1860
 278 Skarnbassen, 1861
 288 Sneglen og Rosenhækken, 1862
 291 Dryaden, 1868
 318 Laserne, 1870
 321 Gartneren og Herskabet, 1872
 329 Tante Tandpine, 1872
 343 Loppen og Professoren, 1874

ROMANER

- 349 Fodreise fra Holmens Canal til Øst-
 pynten af Amager i Aarene 1828 og
 1829, 1829
 389 Improvisatoren, 1835
 405 O.T., 1836
 444 Kun en Spillemand, 1837

- 504 En Digtets Bazar, 1842
 539 De to Baronesser, 1849
 557 I Sverrig, 1851
 575 Lykke-Peer, 1870

REJSESKILDRINGER

- 604 Skyggebilleder, 1831
 614 Rejseskitser 1826-1835
Reise fra Kjøbenhavn til Rhinen
Blade af min Dagbog
 648 Billedbog uden Billeder
Tredje Aften
Nittende Aften
Tre og tredivte Aften
 653 Rejseskitser 1854-1872
Et Besøg hos Charles Dickens
Silkeborg
Vænø og Glæne
Nürnberg

DIGTE

- 709 Det døende Barn, 1827
 710 Moderen med Barnet, 1829
 711 Det har Zombien gjort, 1838
 721 Gurre, 1842
 724 Poetisk Spiseseddel, 1828
 725 Ingenting og Noget, 1829
 726 Grethes Glæde over Sommeren, 1832
 728 Lille Viggo, 1832

- 730 Parapluien, 1839
 732 Pandeben, Øiesteen, o.s.v, 1845
 733 Agurke-Blomst 1847
 734 Danmark, 1849
 735 Jylland, 1860
 736 Psalme, 1864

BLANDINGER

- 738 Kjøbenhavns-Posten, 1829
Et kjøbenhavnsk Eventyr Nytaarsnat
Tanker over et Nul
- 744 Nyeste Repertorium for
 Moerskabslæsning, 1830
Ideer og Udkast
- 751 EFTERSKRIFT
 af Finn Hauberg Mortensen

ALMANAK

1833

September

- TI 3 forlod jeg 1819 Odense.
 TO 5 kom jeg 1819 til Kjøbenhavn, første Gang.
 LØ 7 saae Doubfaldet.
 LØ 14 forlod jeg Locle og kom 2den Gang til Neufschatel.
 † Dante 1321
 SØ 15 Martinech. Pischewasche. Sion.
 MA 16 kom jeg til Brigue om Aftenen 1833.
 TO 19 gaaet over Simplon til Lago Maggiore. 1833.
 FR 20 om Aftenen Klokken 10 1/2 kom jeg til Milano.
 TI 24 Jette Wulff.
 FR 27 forlod Milano, kom til Pavia og Voghera.
 LØ 28 Novi. Runco.
 SØ 29 kom jeg første Gang til Genua 1833.

DAGBØGER

1825

Mandag [19. December].

Sovet med Giesemann, op hen i mod 3. 3 1/2 kiørte vi afsted, indsvøbt i den deiligste Taage man vilde ønske sig rullede vi fremad; — Jeg sov næsten ikke og var derfor paa Benene halv 3, halv 4te rullede vi ud af vor By, man siger jo Juno per nubem men her kan man sige omnes per nubem thi vi sat ganske i en Sky af Taage man kunne næsten faldt paa at vi gjorde en Lufttuur men Veien mindedes os at vi var paa Jorden thi det var Hul paa Hul saa jeg sat i en Angest for at brække Arme og Been eller i det mindste Halsen (min Santen dividerede han ikke med 3 i alle Kroerne skjønt jeg troede at sluppet[;] Gnieri est Gnieri) Verten i Ordrups Kroen viste os sin Bog hvori de Reisende skrive, der var ondt og i alle Lande. — i Roeskilde Kroen fik vi til Lekteure Holger-danske og en anden gammel Bog der manglede baade Ende og Begyndelse. — Til Klokken 9 naaede vi Kiøb. Taagen var mindre, ja før Sol gik ned saa vi endog et Stykke af den. Jeg kunde gierne som Chilian i Ulyses have kjosset Jorden fordi jeg heel og holden var landet paa Vesterbroo, men den Kiøbenhavnske Jord seer ikke poleret ud; nu fløj jeg da ned hos Wulfs, Modtagelsen var hiertelig, den var som Deres mod mig [i] Sommer, tydeligere kan jeg ikke gjøre det, Wulf var hos Ølenslægers i Selskab men Hiemme traf jeg

dog Fruen, Døtrene og Wulffs Søster, vi talte om Dem og Jette spurgte især til Petra og Stierna, jeg maatte synge dem en lille Sang før jeg gik til Ro; — Jeg har faet 2 Værelser ud til Pladsen, et at sove i, et andet med Varme vor jeg vil læse i om Morgenen, Loftet hvælver sig høit over mig saa jeg ret kan tænkte mig, at være paa en Ridderlig-borg; — Jeg fik nu foræret af Wulff de 3 Bind Skuespil han har oversat af Skak [spear] De ere paa Skrivepapir og saa brilliant indbun[dne] / som et Schekspearsk Stykke fortæner, nu er jeg da ene paa mit Kammer, — tusender Følelser giennemstrømme mig — o hvad har Gud ikke gjort for mig, det gaer mig som Aladin der siger i Slutningen af Stykket i det han seer ud af Vinduet fra Slottet.

For en 5 a 6 Aar siden gik [jeg] ogsaa dernede, kiendte ikke et Menneske her i Byen og nu kan jeg hos en kiær og agtet Familie deroppe gotte mig med min Schekspear — o Gud er god, en Draabe af Glædens Honning bringer mig til at glemme alle Bitterhed, o Gud vil ikke forlade mig — han har gjort mig saa lykkelig. —

Tirsdag [20. December].

Gammel Vane bider bedst, jeg kunde ikke sove længer end til Klokken 6, skjønt jeg var som mørbanket i alle Lemmerne af den prosaiske Vogn, endelig kom da Tienenen og lagde Ild i min Kakkelovn og nu foer jeg op, og har læst Cymbeline, efter Thevandsbordet var min første Udflugt til Collin han var tilfreds med mig. — »jeg seer jo tydeligt Deres Flid« sagde han, »og det er Hovedsagen«. — Vi talede nu om Kong Salamon og Jørgen Hattemager,

men Fru Collin (der som gift med Birkner boede i Corsør og derfor kiender Crusisorianerne) sagde at der var intet stødende mod dem, Indholdet omtrent som Heibergs Indtog. — Herfra gik jeg til Geheimeconferensraadinde Colbiørnsen, ingen vare oppe men fruene sendte mig noget Lektüre ind og saa læste jeg til de kom, man talte her ligesom hos Wulfs iaftes da jeg kom om Keiseren af Ruslands Død og at det trak op til Krig, Fruen synes mig slet ikke at ældes, Angelica er mig endnu mere elskværdig en sidst Christiane den samme, de inviterede mig til imorgen Middag; — nu gik jeg til Meisling, jeg maatte / udrette nogle Comisioner (Fru van der Maase fik jeg ei i Tale), fra Børsen gik jeg til Frøken Falberne (Holsteins ei hiemme hos Herbst traf jeg Captain Jensen). Klokken var saaledes 3 før jeg kom hiem til Wulfs Klokken 4te spiste vi, baade Wulff og Fru Colbiørnsen gav mig Comediebillet og jeg saa Tankredo, Parterret er nu større. jeg horte Jomfru Wulff, men holder ikke det mindste af hende, det var som om jeg havde Bomuld i Ørene da hun sang, hendes Ansigt er for fiint for Theateret og saa gik hun [og] trak i sit Slæb ret som Dorte i Bonton blandt Borgerstanden. — Men Løfler Cetti og Zink var et herligt Kløverblad; — hiemme hos Wulffs traf jeg Fru Saaby og hendes Søster (en Frøken Høier) Wulff bad mig læse det af min Roman jeg skrev i Ferien, jeg gjorde det og alle yttrede Moren, han fandt det mere livligt end det De hørte og mindre masivt, skjønt han slette havde imod det Massive, da det var naturligt, men han sagde, »staaer det der kan det gjøre god Efekt men er det borte savner man det

heller ikke« (jeg mødte idag Verlin med Briller paa, veed De hvorfor jeg bærer dem, det er for at see Ida Wulff som skal boe her.)

Onsdag [21. December].

Wulff var ei vel i dag; efter Thevandsbordet, var min første Udflugt til Hofdamen jeg blev bedet om at komme igien om 3 Qvarteer, thi hun laae, nu fløi jeg til Ballings, han kiøssede mig hiertelig, bød mig at komme der ret tidt; efter Frokost gik jeg til Ølenslæger, det var Frøkenen der hilsede mig saa mildt paa Gaden igaar og som jeg ikke kiendte. — Jeg læste min Fortælling som Ølenslæger roste; det er meget godt, kun lidt for Omstændeligt, og det, at afmale en Ting vidtløftigt, det er ikke det poetiske, det er jo let, som om jeg vilde sige, Andersen sad i Sopha og læste ved Siden sad Lotte Ølenslæger og Frøken H [.....] / Johannes kom ind fra Skole og da han hørte noget læse gik han ganske sagde hen og satte sig paa en Skammel hvoraf Farven var slidt; — see det er ikke poetisk, men der er mange gode Ting i Deres og man kan see De har vidst at benytte mange gamle Ting og har ret vel lagt Mærke til Menneskene om Dem, Beskrivelsen af Borgen er ret poetisk og vidner De har Aand derfor. Nu læste jeg ham mit lille Digt til Siælen, — »Det er herligt! udbrod han jeg sætter det over Fortællingen;« selv læste han det nu eengang igiennem, nogle smaae Forandringer kunde De gjøre, som Himmel og Stjernevrimmel det er saa almindeligt. — Nu gik jeg til Ørsted det var Etatsraadens Fødselsdag jeg blev indbudt til Jule-

aften. — Meisling var syg og jeg maatte nu ene gaae ud for at kiøbe[,] med Verlin der var rasende forlibt i Ida Wulf, under Armen gik jeg til Børsen. Nu var jeg hos Dahlens hvor jeg spiste og drak Kaffe, — herfra og til Geheimeraadinden hvor jeg var budt til Middag der var en Kammerjunker Colbiørnsen man roste mine smaa Digte, efter dette besørgede jeg Brevet til Rine Hundrup og hilste paa Fru Kriger, Hofdamen var ikke hiemme, nu gik jeg til Herbstes hvor der var en Hr Høiberg. Jeg declamerede og til Giengield sang Frøkenerne for mig, da jeg kom Hjem vare Frøkenerne Stefensens her og jeg maatte declamere og læse Siælen. (hos Mad Andersen hun laae i Sengen men talede ret hiertelig med mig.) —

1844

Juni

FREDAG 28. Musæum. Brev til Faderen og Jonna, Brev fra Faderen; et Stykke er indleveret om Ewald, lidt ærgerlig! Til Taffel hos Storhertugen paa Belvedere; Storhertuginde underholdt sig med mig om Hamlet. Ved Bordet havde jeg Hofdamen Egloffstein til Bords, en stor Tilbederinde af mig. Fyrstinde Wolkonsky en Veninde af Keiserinden af Rusland, underholdt sig længe med mig paa Fransk, jeg svedte Tran. Storhertuginde fik min Bog Nur ein Geiger i Saffian; (det var et dyrt Stykke). — Den gamle Hofdame Frøken..... mine Eventyr. — Storhertuginde fortalte mig hvor kjær jeg var hendes Søn bad mig komme igjen til Weimar; Storhertugen ogsaa. Nu kjørte

vi til Ettersburg; hvor de har en Journal, hvortil leveres Bidrag og imellem oplæses; Fru Gross Amalie Winter læste en Liebesgeschichte Arvehertugen en Novelle, rimeligviis af ham selv; jeg følte mig syg og var ved at kaste op, det var en Qval og det fik aldrig Ende; jeg læste Prindsessen paa Ærten, Kejsers nye Klæder og Idas Blomster men var ganske syg. Arvehertugen vilde at jeg skulde blive i Weimar længer; trykkede længe og fast min Haand, sagde han var min Ven og at han haabede engang i Fremtiden at kunde vise det! hans Gemalinde bad mig ogsaa komme igjen til / Weimar og ikke glemme dem; ligesaa den unge Grevinde Jeg var ordenlig blød om Hjertet. Fik en Green af Lindetræet og rullede Hjem. — Den [gamle] Hovmesterinde Gräfinn von Fritsch. Den unge Fraulein von Egloffstein. Fiirstin Wolkonsky. Cavalier bei Grossherzog Graf Beust. — Ikke vel.

EVENTYR

Dödnigen

ET FYENSK FOLKE-EVENTYR

»Mährchen noch so wunderbar,
Dichterkünste machen's wahr.«

Göthe

Som Barn var det min største Glæde at høre Eventyr, en stor Deel staae endnu ret levende i min Erindring, og nogle af disse ere kun lidet eller intet bekjendte; jeg har her gjenfortalt et, og dersom jeg seer det optaget med Bifald, vil jeg saaledes behandle flere, og engang levere en Cyclus af danske Folke-Eventyr.

Forfatteren

Omtrent en Miil fra Bogense finder man paa Marken i Nærheden af Elvedgaard, en ved sin Størrelse mærkværdig Hvidtjørn, der kan sees fra selve den jydsk Kyst. I gamle Dage skal der have været to, og man fortæller, at Fredrik den Anden har besøgt dette Sted, for at see denne Mærkelighed, og at de i denne Anledning vare udskaarne i Form af to Kroner.

Som ganske unge Spirer voxte disse Hvidtjørne i en lille Hauge, som laae der bag et fattigt Bondehuus; dengang

var Elvedgaard et Nonnekloster rundtomkring omgivet med Voldgrave, hvoraf endnu en stor Deel er vedligeholdt.

Det var en smuk August-Aften, Myggene opførte deres luftige Françaiser, og Frøerne sade som fugtige Spille-mænd og qvækkede et lystigt Chor i deres dybe Orchester, Nonnerne havde just endt den fromme Aftensang og hver begav sig til sin Celle. Omkrandset af Skoven laae den lille Indsø saa stille og speilklar ved Klosteret, kun naar en Fisk slog op forstyrredes den rolige Flade; men imellem Elverkrattet, saae man ved Fuldmaanens Skin, hvorledes Elverpigerne som lette Taager svingede sig i lystige Dandse, Elverkongen stod med en Sølv-Krone paa Hovedet, der skinnede med blaaligt Skjær i Maanelysset; dybt nede i Mosen legede Løgtømændene Tagfat om en lille Høi, hvor engang en hellig Munk havde nedmanet en Natteand, men han maatte vist ikke have forstaaet Kunsten ret, thi den Nedmanede fløi hver Midnat, i store Kredse, som en kulsort Ravn og skræmmede Egnens Beboere ved sit hæse Skrig.

Der var allerede ganske mørkt i Klosteret, men fra den lille Hytte i hvis Have Hvidtjørnene vare plantede, flammede endnu Lampelyset gjennem de smaae Ruder. Indenfor de nøgne Leervægge laae en gammel Bonde paa Dødsleiet; hans Søn Johannes sad ved Sengen hos ham og trykkede den Døendes kolde, klamme Haand fast til sine Læber. Faarekyllingen peeb saa varslende i Krogen, Lampen var næsten udbrændt; den Gamle saae endnu engang med store, stive Blikke paa Sønnen, knuede krampagtigt hans Haand og sov hen i Herren.

Johannes græd høit, nu følte han sig med eet saa ganske ene i Verden; vel havde han mange Ligealdrende og Bekjendte der i Egnen, men der var jo ingen han ganske kunde slutte sig til, ingen, der ganske kunde dele hans Følelser.

Dagen skinnede alt ind i Hytten og fandt Johannes sovende foran Faderens Dødsleie; han holdt endnu den Dødes kolde Haand fast i sin, og deilige, brogede Billeder fløi i Drømme forbi hans Sjæl. Han saae sin Fader frisk og sund; alt var lyst og smukt rundtomkring, og en deilig, men bleg og liigklædt Pige satte ham en Krands paa Hovedet; hans gamle Fader lagde Pigens Haand i hans; — han vaagnede, og følte nu kun Faderens kolde Dødninghaand, og saae den Dødes brystne Blikke, der uden Seekraft stirrede paa ham.

Det var en Fredagsmorgen de førte den Døde til sit sidste Hvilested; Johannes fulgte langsomt efter den sorte Kiste der gjemmede ham hans kjære Fader; Munken læste en latinsk Bøn og kastede Jord paa Kisten, da var det, som hans Hjerte skulde briste, men da Chor-Drenge sang og svingede Røgelsekarrene, saa den blaalige Røg hvirvlede op imellem de grønne Hække, da smeltede han hen i Graad; han syntes i de spæde Stemmer at høre Guds Engle der sang hans Fader imøde. Han saae op imod Himlen, saae rundt omkring sig; Alt aandede et frodigt Sommer-Liv; da blev det ham klart i Sjælen, at Døden ikke kunde være Tilintetgjørelse; Fuglene sang saa smukt rundtom i de høie Kastanietræer, og høit oppe under den blaae Himmel seilede de lette Skyer langt bort

til fremmede Lande. Da vaagnede en mægtig Længsel hos ham efter at see sig om i Verden. Skaren drog tilbage til Sørgehuset hvor et rigeligt Gilde ventede den; man roste den Afdøde og hans velbryggede Most, og alt som de drak for den Døde bleve de selv mere levende; en mædsket Munk, der lignede den hogartske, havde paataget sig en Harlequins lystige Rolle, drak og sagde dumme Vittigheder saa godt som nogen monarkisk Skolemeister, men Johannes sneeg sig fra det lystige Selskab; han havde skaaret og sammenføiet et stort Trækors, det bar han hen paa Kirkegaarden og satte paa Faderens Grav, som alt nogle af Byens Piger havde bestrøet med Sand og Blomster.

Tidlig den næste Morgen pakkede han sig en lille Byldt sammen, gjemte i sit Belte hele sin Arvepart, der bestod i 50 Rdlr., og med denne og en lille Pung, hvori var nogle Sølvskillinger, forlod han Huset for at drage ud i den vide Verden. — Veien gik over Kirkegaarden hvor han først tog Afsked med sin Faders Grav, en Lærke sad paa Trækorset og sang, men flagrede strax bort mellem de duftende Hyldetræer, da Johannes nærmede sig.

Det var en deilig Morgen, den duggede Kornmark straalte som et Hav af Guld i Morgensolen; langsomt steeg Taagerne fra Engen, og alle Blomsterne nikke i den friske Morgenvind, som de vilde ønske Johannes Velkommen i den frie Natur. Endnu engang dreiede han sig om paa Høien for at see den gamle, bekjendte Kirke, hvor han var døbt, og hvor han hver Søndag med sin gamle Fader havde bedet til Christus og alle de Hellige; da saae han